

Módszerek, utak és lehetőségek – Zenekari edukáció I.

Az idén májusban Pécsen megrendezésre került első zenekari edukációs konferencia (http://www.aho.hu/datadir/content/file/zenekar_16_04_web.pdf) keretében olyan előadásokon vehettek részt a jelenlévők, amelyek alapján egyértelművé vált, hogy a fiatalok zenei nevelése már csak azért is mindannyiunk érdeke, mivel ebből a generációból kerül majd ki az újabb koncertlátogató és zeneélvező közönség.

Az is feladatunk, hogy minél több módszert, irányvonalat feltérképezzünk, így a Zenekar folyóirat egy sorozatban mutatja be azokat, akik bár előadást nem tartottak a konferencián, de ugyanúgy rengeteget tesznek a hazai zenekari edukáció fejlődéséért.

Első párhuzamos interjúnkban a szombathelyi Savaria Szimfonikus Zenekar éléről Kiss Barnát, a Miskolci Szimfonikus Zenekartól pedig Szászné Pónuzs Krisztinát kérdeztük.

I *Miért van a zenekari edukációnak kitüntetetten fontos szerepe napjainkban Ön szerint?*

KISS BARNA: Nehéz jelen lenni abban a felgyorsult világban, ahol egy öt-hat éves gyermek teljes természetességgel használja a mobiltelefonját, és főképpen azt nehéz elérni, hogy itt olyan tartalmakat nyisson meg, amelyek az általunk megjeleníteni kívánt kulturális világot képviselik. A kérdés az, hogyan lehet a klasszikus zenét olyan könnyűbe öltöztetni, ami ezeket a felületeket, ezt a korosztályt is megszólítja. Sőt, nemcsak erről a generációról van szó, hiszen már az ő szüleik sem a klasszikus zene közelségében nőttek fel, voltaképpen legalább három generációs problémáról beszélhetünk. Az edukáció nagyon is indokolt, bár a gyerekek elérése az egyik legnehezebb feladat, viszont amikor már ott vannak egy programon, elképesztő dolgokat lehet elérni velük.

SZÁSZNÉ PÓNUZS KRISZTINA: Elmondhatnám még a már-már közhelyszámba menő indokokat is, miszerint a mai gyerekek egyre kevesebb szabadidejüket töltik hasznosan (kultúrával, sporttal...), hogy a zene nevel, tanít és szórakoztat, és hogy milyen társadalmi jelentősége van az ilyen kulturális programoknak. Mégis azt gondolom, a legfontosabb indok a társadalmi lehetőségekben keresendő. Kevesebb az olyan program, amely egyáltalán efelé az út felé terelné a gyerekeket, nincsenek, vagy csak nehezen elérhetőek az ismeretterjesztő műsorok. Kisebbségi elvárás is ebben, mivel a gyerekeket az iskola épp eléggé leterheli, így nem agítják, hogy iratkozzon be zeneiskolába, vagy bármilyen szakkörre. Emellett termé-

szetesen rengeteg olyan hatás éri a mai fiatalokat, ami által a számítógép felé, vagy éppen az olyan események felé kacsintgatnak, ami értéket ugyan nem, de népszerűséget „tini presztízst” képvisel. Ezért még inkább fontos, hogy a gyerekek már időben megismerjék és megszeressék az értéket képviselő programokat is, mert ezáltal látják majd át, hogy milyen tevékenységben találhatják meg önmagukat és lehetik örömeiket.

I *Mit jelent, mit jelenthet a zenekar számára a zenei edukáció, és milyen módszerekkel valósítja ezt meg a Savaria?*

KISS BARNA: Az elmúlt két-három éves irányzott zenei programjainak köszönhetően a szombathelyi zeneiskola gyerekállománya 1100 főre nőtt. Van saját fejlesztésű óvodásoknak és kisiskolásoknak szóló műsorunk Zenemanó címmel, amit muzsikuszülők indítottak el, és a 390 fő befogadására képes Bartók teremben adunk elő. Koncertjeinket jeles alkalmakhoz, ünnepekhez igazítjuk, ami hálás vállalás, hiszen a karácsony, a farsang még mindig vonzó tematikát jelent.

Nálunk is van hangszerbemutató, alkalmanként a hangszerek kézbeadása, de az elmúlt két évben igazán nagy sikereket a tematikus szálra épülő, történethez, meséhez kapcsolódó koncertjeinkkel értünk el. Gyakran így az egyik műsor kötődik is a másikhoz, hol a történetek érnek össze, hol a szereplők, de az interaktív, szórakoztató előadás nem lehet egyenlő a minőségromlással, illetve a minőségi zene rovására semmiképpen sem mehet.

Rengeteg pozitív pedagógusi visszajelzést kaptunk az elmúlt időszakban. Egyszerre

tartunk edukációs programot mind külső- mind belső helyszíneken, vagyis hangversenyteremben. Az előbbi előnyeik abban látjuk, hogy az óvodás vagy kisiskolás korú gyerek nem fárad el az utazásban, viszont itt csak kiskamarai jellegű produkciókra van lehetőség. Természetesen, ha egy intézmény szeretne ellátogatni hozzánk, arra bármikor van mód.

A felsősök és gimnazisták már belekóstolhatnak a próbafolyamatba, főpróbákon vehetnek részt, és nem egyszer volt már arra példa, hogy a diákok szemlélete megváltozott a klasszikus zenéről az élő, interaktív találkozás során. A premontrei gimnázium tanulóinak három-négy éve rendszeres látogatói a Savariának, az előzetes egyeztetés során kérhetnek programot, és irányítottan vehetnek részt a próbákon, kamaraprodukcióban, bemutathatják saját művészeti csoportjaikat, és olyan is volt már, hogy volt növendékük zenekari kísérettel lépett fel. Ez élővé teszi a diákok számára a zenét, kialakul egy sokkal közvetlenebb kapcsolat.

SZÁSZNÉ PÓNUZS KRISZTINA: A Miskolci Szimfonikus Zenekar nagyon fontos kül-

detésének tekinti, hogy a zenében rejlő élményt és lehetőségeket minden korosztállyal megismertesse. Napjainkban pedig még hangsúlyosabb szerepet kap a művészeti nevelés, melynek a komolyzene is része. Több oktatás-nevelési intézet váltott a kompetencia alapú oktatásról a művészeti nevelésre. A családban, óvodában, általános iskolában ért zenei hatások befolyásolják az ízlésünket. Mára tudományos kutatások is bebizonyították, amit Kodály az 1960-as években megállapított, hogy a zene nélkülözhetetlen az egészséges ember életéből. Nyilvánvaló, hogy nekünk is fontos, hogy a gyermekeknek élményt nyújtsunk, hisz belőlük válhat a jövő hangverseny-látogató közönsége. Emellett a zenészeink is örömmel vesznek részt ezeken a programokon, én úgy látom, élvezik, hogy gyermekek között, gyermekeknek zenélhetnek; itt egy kicsit más oldalukat is megmutathatják. Mondhatnánk úgyis, hogy a Miskolci Szimfonikus Zenekarnak szívügye a sajátos gyerekprogramok szervezése.

I Miben érez hiányokat, mi nehezíti az edukációs munkát, létezik-e egyáltalán valamiféle módszertani kézikönyv, amibe nyúlhatnak?

KISS BARNA: Ilyen segédeszköz igazából nem létezik. A pedagógusok visszajelzései és részvétele az, ami segíti a munkánkat, illetve Király Katalin vállalta magára a zenekar részéről az edukációs programok szervezését. Így alakult ki az ősszel kezdődő legújabb projektünk is a Mozart-év kapcsán, ahol Mozart életének fontos eseményeihez nem komplett nagy műveket, hanem kisebb zenedarabokat, részleteket rendeltünk, és a kapcsolódás várhatóan így jóval könnyebben lesz kialakítható a fiatalok számára is.

Az edukáció terén azt nem szabad sosem elfelejteni, hogy a gyerekek elképesztően sokszínűek, mind érdeklődésben, mind lehetőségeikben, mind tehetségben, tehát kizárólagos válasz nincs arra, hogyan lehet a zenei nevelést megvalósítani. Zenészként számomra az a legfontosabb, hogy a társ-művészetek integrálása közben a zene prioritása és a minőséghez való ragaszkodás megmaradjon.

SZÁSZNÉ PÓNUZS KRISZTINA: A legnagyobb nehézséget talán a tengernyi ingyenes program megjelenésében látom. Nehéz úgy értéket képviselő programokat kínálni, még jelképes összegért is, ha közben bárminemű térítésmentes programot is kínálnak. Per-

sze a hozzáértésnek ára van, így mi a saját programjainkon közreműködő szakembereknek fizetünk, tehát a ráfordítás-megtérülés sem alakul a legkedvezőbbben általában. Emellett pedig sajnos átalakultak az érdeklődési körök is, így egyre nehezebb megnyerni az ifjúságot. Nyilván alapvető költségvetési problémák is nehezítik a „nem kötelező” programok megvalósítását.

I Milyen technikákkal, módszerekkel dolgoznak, milyen külön programjaik vannak a zenei nevelésre?

SZÁSZNÉ PÓNUZS KRISZTINA: Elsőként a TÁMOP 3. 2. 13-12/1-2013 számú pályázatot említeném. Ez egy nagyon komplex, közel egy év időtartamú zenepedagógia program megvalósítására adott lehetőséget a Zenekarnak. A 2014 októberében induló programban 2 óvoda, 4 középiskola, 11 általános iskola tehát összesen 17 miskolci és Miskolc környéki (vidéki) oktatási intézmény megközelítőleg 1500 diákja 15féle szakkörben, 6 témanapon, különböző kirándulásokon, múzeum és hangversenyterem látogatáson és egyhetes zenei táborban vehetett részt. A program lehetővé tette, hogy a gyermekek játékos, izgalmas formában, a zenekar művészei és miskolci zenetanárok közreműködésével belekóstolhassanak a zene világába.

A pályázati lehetőségek maximális kiaknázása mellett, a Miskolci Szimfonikus Zenekar sajátos gyermek-, és ifjúsági programmal is rendelkezik.

Ennek része a 0-3 éves korosztálynak szóló Círóka babakoncert, a nagy sikerű, interaktív „Játsszunk zenét a szimfonikusokkal!” zenei program, illetve az országban egyedülálló kezdeményezésként, 2014 őszétől létrejött Hang-ár címet viselő, a város ifjúsági együtteseivel közös előadásorozat. A Miskolci Szimfonikus Zenekar fontosnak tartja a zenei élménynyújtás mellett a zenei tapasztalatszerzés támogatását is. Hisz tudjuk, a mai fiatalok csak elenyésző része nem sodródik az árral és választ valamilyen értékteremtő és hasznos délutáni elfoglaltságot. Megkerestük hát a városban működő iskolai kórusokat és közös koncertezésre invitáltuk őket. Az együttműködés már az első perctől sikeresnek bizonyult, s azóta bizony hét iskola kórusa, négyszáznál is több általános és középiskolás diák lépett már színpadra a zenekarral. Büszkék vagyunk arra, hogy ilyen módon lehetőséget teremthetünk a fiataloknak a bemutatkozásra nagyközönség előtt. Ezek a koncertek alkalmat adnak az iskolák egy-egy kima-

gasló tehetségű növendéke szóló produkciójának is a bemutatására.

Emellett megemlíteném még a Filharmónián keresztül megvalósuló iskolai ifjúsági koncertsorozatot, ahol a koncertek helyszínül maga az iskola (miskolci iskolák esetében gyakorta a Művészetek Háza, vidéki iskolák esetében pedig néhol a helyi művelődési ház) szolgál. A Filharmónia felkérésének köszönhetően a zenekar az előző évadban helyet kaphatott a budapesti Mesélő Muzsika bérletben is.

Érdemes talán megemlíteni a kismamának szóló Szív-Hang koncerteket. Bár a 2015-ös évben három koncert is megvalósult, ez az a sorozat, amely közönszervezés terén – talán a régió adottságainak köszönhetően – igen komoly nehézségekkel küzdött, így végül a zenekar 2016 tavaszán le is mondott a folytatásról. Ezzel együtt viszont egy év szünet után új lendületet kapott a Párizsi Konzervatórium (Conservatoire de Paris, CNSMDP) karmesterképzős növendékei részére tartott egyhetes karmesterkurzus, amelyet nyilvános koncert zár.

A gyermekprogramok folyamatos megújítása és megvalósítása terén új partnerre lelt a zenekar a művészeti képzéseket nyújtó Balázs Győző Református Líceumban. 2016 februárjában egy igazán színes Prokofjev: Péter és a farkas előadásra került sor az iskola tanáraival, mozgókép-animáció készítő, alkalmazott fotográfus és grafikus növendékek alkotásaival társítva. Amellett, hogy ezzel a programmal a közönségnek is komplexebb élményt kínálunk, lehetőséget adunk a fiatal, tehetséges művészpálánták bemutatkozására is. Ez a program mind a megalakító, mind pedig a közönség körében hatalmas sikert aratott, ezért úgy döntöttünk lesz folytatás, ahol már a tánc is bekerül majd ebbe az összművészeti élménybe. A jövő évadbeli Kodály: Háy János már a Nemzeti Tehetség Program támogatásával fog megvalósulni. *Szekeressé Nikolett*